

K R E S

KULTURNI MESEČNIK

VSEBINA:

PESMI: Ernest Tiran: Na praznik. Tone Seliškar: Čuvar vojaških grobov. Joško Krošelj: Svobodni morilci. Sužnji. Culkovski: Hohot smrti. — PRIPOVEDNIŠTVO: Angelo Cerkvénik: Mariška. (Nadaljevanje.) Vladimir Solovjev: Krist je vstal! Vinko Mödernerdorfer: Kmet je oral na dan treh žebjev. — POUČNI DEL: Culkovski: Leonid Andrejev. P. Mulford: Materialist in idealist. Aforizem. C. K.: Pregled svetovnega delavskega telovadnega in športnega gibanja v II. polletju 1922. — KRONIKA. — LISTNICA UREDNIŠTVA.

LETO II.

2. ŠTEV.

LJUBLJANA 1923

Lasnik in izdajatelj Splošna del. izobraževalna zveza »Svoboda« za Slovenijo v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Angelo Cerkvénik.

Tisk fiskarne »Merkur« v Ljubljani.

Splošno kreditno društvo

Aleksandrova
cesta šte. 5

v Ljubljani

Aleksandrova
cesta šte. 5

r. z. z o. z.

Telefon interurban šte. 367

Račun pošt. ček. zav. št. 10.472

sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun in jih obrestuje po čistih **5%**

večje in stalne vloge pa po dogovoru . . **tudi višje.**

Rentni in invalidni davek plača zavod iz svojega.

Posojila se dajejo na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih listin, kakor tudi proti vknjižbi.

Menice se eskomptujejo po bančni obrestni meri.

Uradne ure vsak delavnik od pol 9. do 13. ure.

Testenine

PEKATETE

so najboljše.

ZALOGA R. BUNC IN DRUG
Celje - Ljubljana - Maribor.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3

je imela koncem leta 1922. čez

K 300.000.000 vlog

Sprejema vloge vsak delavnik

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem
proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu
odplačevanju dolga.

F. KÖNIG, CELJE

NORIMBERŠKO GALANTE-
RIJSKO, IGRAČARSKO,
DROBNARIJSKO IN
PLETENO BLAGO.

NABEDEL! VELETRGOVINA **NADROBNO!**

A. & E. SKABERNÈ

VELETRGOVINA Z MANU-

FAKTURNIM BLAGOM IN

PLETENINAMI

LJUBLJANA, Mestni trg 10

Tiskarna „MERKUR“

trg. - ind. d. d. **Ljubljana**

Simon Gregorčičeva ulica

Priporoča se za tisk vsakovrstnih tiskovin:
časopisov, knjig, brošur, trgovskih in uradnih
tiskovin, cenikov, lepakov, posetnic, kuvert, itd.

**Vsa dela se izvršujejo kar
najhitreje in po najnižji ceni.**

**Kartonažna in papirna
industrija in knjigoveznica**

Rimska cesta šte. 19

A. BABKA, Ljubljana

Izdelovanje okvirjev

Kongresni trg šte. 13

A. PÖSCHL, Ljubljana

Gospodsvetska cesta šte. 7

priporoča svojo tovarniško zalogo vseh vrst bonbonov,
keksov, biškotov in medenega blaga.

Po železnici!

Najnižje cene!

Po pošti!

**Uredništvo in uprava „Kresa“ se nahajata
v Ljubljani, Židovska ulica št. 1, I. nadstropje.**

„KRESA“

izhaja v posameznih zvezkih ter stane na leto Din 50.—, za pol leta Din 25.—, za četrt leta Din 12.50, posamezna številka Din 5.—; za dijake na leto Din 40.—, za pol leta Din 20.—; za člane »Svobode« na leto Din 30.—, za pol leta Din 15.—, za četrt leta Din 7.50, posamezna številka Din 2.50. Za Ameriko velja na leto 1 dolar, za ostalo inozemstvo na leto Din 70.—.

Reklamacije so poštnine proste!

Najlepše darilo!

Za otroke!

„Staroindijske basni, bajke in pravljice.“

Pripovedke je zbral in poslovenil g. Josip Suchy in zelo bogato ilustriral g. Fr. Plachy. — Cena izvodu je Din 8.—, z boljšim omočom Din 9.—. Naročniki »Kresa« in člani »Svobode« dobe knjigo 25% ceneje. Naročila sprejema tajništvo »Svobode«, Ljubljana, Židovska ulica 1, prvo nadstropje.

Vsebinska knjige: Zolna in lev. — Sova — kraljica plic. — Veliko telo, kratka pamet. — Zajec, opica, šakal in vidra. — Panfer in ovca. — Prešerni pav. — Osel v levji koži. — Premeteni rak. — Gazela, želva in žolna. — Nedorodljive gazele.

V zalogi je še nekaj izvodov

I. letnika „Kresa“.

Večan izvod velja Din 75.—.

Posamezne številke (razen
štev. 2.) se dobe po Din 4.—

v upravi.

Vse naročnike „Kresa“

in podružnice „Svobode“ opozarjamo, naj nakupujejo vse svoje potrebščine samo pri zadrugah in trgovcih, ki oglašujejo v „Kresu“.

SVOJI K SVOJIM!

UPRAVA „KRESA“.

Opozarjamo vse naročnike, da imamo še v zalogi originalne, lično izdelane polplatnene platnice za

prvi letnik „KRESA“

za ceno Din 20.— s poštnino.

Naročila sprejema uprava „Kresa“,
Ljubljana, Židovska ulica 1, I. nadstr.

ERNEST TIRAN:

NA PRAZNIK.

Pesem deklet, ki žanjejo žito,
gre preko polj
in ž njo gre topla fišina, zarij duhteča;
komaj da slutiš jih, žita zoreča
drhte v to pesem.
Še škrjančka glas je popila,
solčnega kresa vsa gosta in sifa,
nebes modrina.

Sredi slike se klanjajo v žitu dekleta žanjice.
Klasovi, vsi zlati in težki in trudno šumeči,
padajo, kot da poljubljajo jih
na rjave komolce.
Vmes se osipljejo maka cvetovi, rdeče žareči,
— enega si zataknilo dekle je za nedrije
in pije zdaj polrazgaljenih deviških grudi
topli in mehki opoj in mu je vseeno, da mre —
in zopet plavice, kakor v oltarju pas Marije Device,
nanje pa stopajo bose,
sveže rose v solncu bleščeče se, bele nogè
dekleta žanjice.
Koliko barv!

In v ta glasni, plamteči pokoj gre pesem dekleta,
pesem dekleta, ki žanje žito,
zdrava in rjava in močna in sočna.
Vse, kar je bilo dnu src hrepenečih kdaj skrito,
vse je v ta praznik visoki postalo očito.
Moja mladost gre s to pesmijo
in je vsa vroča in sveta.

MARIŠKA.

III.

Dalje.

Mariška si je bila lepo uredila svojo kuhinjo, kajti sobe so zasedli Prusi. Imela je mnogo hrane, mnogo obleke, perila, raznih drugih dragocenosti. Noč za nočjo je minila, njena misel pa ni minila, vedno večja in silnejša je postajala, zavzemala je vedno večji prostor v njenih možganih, grabila jo je nasilno, neumorno, nepretrgoma: »In kaj boš delala potem, ko ne bo več ne kruha, ko ne bo več sladkorja? — Poglej, tvoje zaloge so izčrpane, tvoja kava ne bo zadostovala niti za mesec dni!« Upanje se je porodilo v njenih možganih. Majorju in poročniku bo čistila sobo, prala jima perilo, mogoče kuhala — dala ji bosta, kar bo jima ostalo.

Včasih je stala pred hišo. Mimo so hodili vojaki in se pogovarjali v nepoznanem jeziku.

»Gospod Bog, kakšne čudovite nožke! In te prsi! Gospod Bog, Gospod Bog, uh — to bi bilo nekaj!«

Zasmejali so se. Njihov smeh pa je bil surov in ostuden kakor plašč, ki pokriva gnoj in smrad. To se je ponavljalo. Zgodilo se je nekoč, da je prišel predrznež — bil je narednik — in ji dvignil krilo, da je postala rdeča in zaplakala.

Okrog so stali vojaki — Huni in so se režali, fiščeč vanjo.

»Bože, Bože, Daša, Dašica,« je prestrašeno zaklicala.

Iz hiše je stopil major Spielmann, tih možiček, ni bil pravi Prus. Iz Porenja je bil doma.

»Kaj je tukaj?« je vprašal vojake.

»Mhm, to-le vlačugo tukaj smo malo prijeli, pa je zagnala tak krik, kakor da je nedolžnost sama.«

»Odkod pa veste vi to, vi Pivke, da je vlačuga?« ga je ostro vprašal major.

»Odkod, gospod major? Saj je ona edina ostala tukaj, dočim so vsi drugi odšli.«

»Glejte,« je rekel nato major osorno, »glejte, da se kaj takega več ne ponovi! Varovati moramo svoj sloves. Kako bodo govorili o nas sovražniki, kakšna bo njihova sodba? Da smo barbari, bodo rekli.«

Suh možicelj je stopil iz tolpe, mrmrajoč med zobmi: »Kakor da bi bilo to glavno, kaj porečejo sovražniki, kakšna bo njihova sodba! O idioti, vsi skupaj!«

Redkokdaj se je upala na cesto. Le skozi okno je gledala na cesto, v vasico in na vzhod. Vedno nove trume vojakov so prihajale mimo. Zdelo se ji je, da prihajajo od nekje, iz neke ogromne tvornice, kajti vsi so si bili podobni kakor novčič novčiču. Ni jih razlikovala.

»Koliko je teh ljudi« — tako je premišljevala — »koliko jih je šlo že tod mimo! Ali jih je še kaj? Kam gredo, kam? Ali vedò, kje je njihov cilj?«

Včasih jih je gledala v močnomeglenih, umazanomokrih, bolestnomrzlih dneh, včasih, ko ni bilo nikjer več solnca, ko se ji je zdelo, da ga je satan pokopal v blato in kri te etape, tisto solnce, ki je bilo nekdam tako silno, ljubezni polno, svetlo, toplo. Etapa brez solnca! Ali je kaj žalostnejšega še na tej obli nego pogled na to etapo, ali je kaj bridkejšega? Človeka boli vse: oči ga skelijo, noge se tresejo, zdajci, zdajci se ti zruši telo — samo prav lahek veter in tudi tebe vzame ta blato in kri... Nikjer ne vidiš človeka. Samo sključene postave, v tla vsesavajoče se oči, skoraj v sredino zemeljske mase hrepeneči možgani, da odkrijejo vso to strahotno blaznost matere zemlje, da izpijejo dušo tej materi, da jo usmrtiljo, da pokončajo sleherno nič tega življenja, da poderejo to blaznico in sami sebe pokopljejo pod razvalinami... O, te oči, v blatno zemljo se vsesavajoče, to umazanomočno nebo proklinjajoče, te oči, svoje prijatelje, svojo deco, žene svoje, in stariše in sinove in hčerke v zemlji iskajoče, te oči, to črno zemljo poljubljajoče, te oči proseče, da jih mati — zemlja spoji, zedini z vsemi, ki jih ljubijo, in z vsemi, ki so od njih ljubljene, da jih spoji in zedini z vsemi, kakor električna žica... te oči, trepetajoče, poslušajoče glasove daljnega severa, daljnega juga, širnega vzhoda, širnega zahoda vse te svetovne klavnice, vse te oči! Etapa, ti najširnejši, najglobokejši, najčistejši pojem blaznice — kdo je, ki te je videl, a da te ni občutil, kdo občutil, a da se ga ni vsaj narahlo, božajoče, s samim mezinem dotaknila blaznost?!

Ti tisoči ranjenih, tisoči slepih, brezumnih, gubečih se po labirintih, najstrašnejših, kar jih pozna zgodovina! Ti tisoči in tisoči pogrebcev, ki so nemi, napol poblazneli, z oledenelimi očmi in mrtvimi srci stopali vsako jutro — jutro za jutrom — po tem širokem grobišču! Kje je koš, kjer še ni groba?

Te dolge procesije pogrebcev s krampi, motikami, lopatami, in procesije, ki so jih srečavale, procesije s čeladami, ročnimi granatni okrog pasu, s puškami na ramah, s polnimi nahrbtniki municije, s težkim bremenom na srcih, procesije, proklinjajoče

uro in dan rojstva, proklinjajoče Boga, življenje, roditelje — a ljubeči to življenje, kakor še nikdar do tega trenutka!

Etapa, zemlja stokrat prokleta, zemlja, kjer je sam satan postavil svoj generalni štab, od koder usmerja svoje armade, kakor se mu poljubi, kjer se smeje, reži, sikajoč strup in gnoj iz svojega srca v to grobišče brezdušnih teles!

Gledala je Mariška noč in dan in plakala je, kajti lepša je bila pustinja, široka stepa — in kako lepša! Če bi bila tudi ona tam umrla, če bi bila tudi njo pokrila bela pustinja kakor starega kozaka in njeno Marico!

»O domovina, domovina! Zakaj, o Bog - gospod, si se umaknil satanu - gospodu? Ali naj bo tudi moj grob grob prokletstva?«

»Tudi,« je odgovoril glas, ki ni vedela odkod prihaja, ki pa je bil prav razločen.

Zaloge so se krčile. Malo je bilo že moke, malo suhega mesa, skoraj nič več krompirja. In do drugega krompirja je še tako daleč! Vsak dan je tehtala to revno zalogo, štela je, računala.

Pa se je nasmehnila:

»Ah, kaj bi se toliko bala! Samo malo, prav majhen, droben košček kruha bom vsak dan zavžila — samo pokusila ga bom in dovolj bo! Saj smo že mnogo pretrpeli, kolikokrat nisem po tri dni nič pokusila!« Zgrozila se je in začudila obenem, kajti silna je bila moč človeka, a v svoji sili strašna in strah vzbujajoča. Tudi ona je korakala na tisoče milj, tri dni ni okusila kruha, pa je šla vendar le naprej kakor sto in sto tisoč vojakov na vseh frontah. Kaj je fista sila — in kakšna je? Silna, silnejša nego smrt. Njeni kremplji vlečejo, vlečejo, vlečejo v nedogledne daljave, mesarijo to truplo, vlečejo in mesarijo — pa je še vedno živo, še vedno gre, giblje se, ubija, tudi sovraži. Strašne sile! Človek, spoj boga - satana!

»A Daša, ta Daša je nenasitna, ne pozna mej! Jè in raste. Velika je že. Govori že pametno, tudi nemško že govori in vojaki jo imajo radi! Bo že kako!«

Major jo je gledal neprijazno, včasih skoraj sovražno. Tudi mladi poročnik ji ni bil prijatelj, in nič manjši sovražnik ji ni bil narednik. Sploh vsi vojaki so jo sovražili.

Tako je prišel dan, ko ni bilo več niti skorjice kruha v njeni kuhinji.

Ravno tisti dan se je zgodila čudna in žalostna zgodba. Prusi so imeli v vasici stotnijo italijanskih ujetnikov. Majhni ljudje so bili, ki so se klanjali do tal vsakomur, kdor je le hotel čakati na njihove poklone. Njih oči so bile sila zgovorne. Lačni so namreč bili, in mraz jim je bilo, ker niso imeli sukenj, ker so morali v snegu in

mrazu popravljati ceste in mostove. Tam poleg divizijske bolnišnice pa so stali vozovi naloženi s kruhom, suhimi smokvami, konservami, kavo, sladkorjem in s toplimi odejami!

Bil je med njimi tudi velik človek, črn in koščen. Mož, ki se ni klanjal nikdar in nikomur. Tudi on je bil lačen, tudi njemu je bilo mraz.

»Prijatelji,« je rekel, »vidite, tam je kruh! Danes zvečer se pripravimo, gremo in ga vzamemo.«

»Danes, danes ga vzamemo,« so ponavljali vsi v zboru.

»Ga vzamemo, pojemo in siti bomo,« je dodal on. Solze so mu pritekale v oči, ker čutil je sladkost v ustih, v telesu.

Resnično, ko se je napravila noč, se je pripravil. Šel je on in ž njim deset drugih. Vojak, ki je stražil, je mirno stopal sem ter tja; prav nič ni opazil. Tudi meseca ni bilo tisto noč. Tiho je bilo, kakor pred burjo na fronti. Tiho kakor mačke so se plazili. Hlebec za hlebcom je romal v vrečo. Vreča je bila že polna. Tedaj je nekdo kriknil od veselja. Straža je sprožila. Zasvetilo se je — počilo je. Izginili so, kakor da jih je požrla zemlja.

Edino on je ostal; vzel je vrečo in jo nesel v barako. Razdelil je pravično. Za sebe je obdržal en hleb. Dva hlebčka pa je spravil — za ljudi, ki so kruha potrebni.

Drugi dan je major v spremstvu častnikov preiskal vse barake.

»Tukaj med vami je tisti, ki je ponoči kradel kruh.«

»Med nami ga ni,« je mirno odgovoril on, ki je bil prinesel kruh v barako.

»Dobro je! Stotnija — vsi od prvega do zadnjega — ne dobi prav nikake hrane, dokler ne zvem, kdo je bil tisti, ki je kradel sinoči kruh.« Tako je tolmač povedal ujetnikom. Spogledali so se pritlikavci. Oči vseh so se obrnile k njemu, ki je vzel kruh — zanje.

Vedeli so vsi, kdo je kradel.

»On je bil,« so vpili drug glasneje od drugega in s prstom so kazali nanj.

»On, on, gospod major, on bil, kje bi mi mogli!« je govoril suh, črn možiček v sila slabi nemščini »smo pošteni ljudje, spoštujemo Pruse, velik narod Prusi, dober narod... Kje bi mi mogli, mi krasiti!«

»Dobro,« je rekel major in se je nasmehnil.

»In ti,« je nadaljeval, obrnivši se k njemu, »ti si ukradel? Da ali ne?«

Vzravnal se je. Zazdelo se je majorju, da je zrasel za celo glavo. Svoje rjave velike oči je uprl v majorjeve in odgovoril je mirno:

»Vzel sem, ker so bili lačni drugi in ker sem bil lačen tudi jaz.«

Mrzel nasmeh je vrezal v majorjev obraz sadistične poteze.

»Kdo od vas,« tako je prevajal tolmač besede majorjeve, »se prostovoljno priglasi, da izvrši nad njim, ki je kradel, kazen, ki mu jo bom jaz naložil? Kdor se oglasi bo plačan bogato — vsak dobi po dva hleba kruha!«

Kakor ena sama roka — bilo jih je dvesto, ki so se dvignile.

»Jaz, jaz, jaz . . .« so se oglašali drug za drugim, in na prste so stopali, da bi njihov glas šel visoko nad glasovi njihovih sotrpinov, da bi njihov glas prvi prišel na namenjeno mesto.

»Mrčes,« je rekel obsojenec, gledajoč to maso, gledajoč vsakega posebe. Tudi on se je nasmehnil — a njegov smeh je segel s svojimi kremplji globoko v srce, kajti bil je žalost sama, žalost in bolešt zavoljo ljudi, ki so čast, poštenje in junaštvo prodali za dva hleba kruha.

»Umreti moram — kajti spoznal sem, da ostane človek, dokler bo živel, večno le suženj svojega telesa . . . Moram umreti — a ona, ona . . .«

Povedli so ga na nizek griček pred barako.

Položili so ga na dolgo, ozko klop. Privezali so mu roke in noge čvrsto h klopi z debelimi konopčki. Nagega so privezali. Major je štel.

»Ena.«

Mir je vrgel svoj obroč na grič, na vso vasico. V obroču miru je vse onemelo. Mlad Italijan pa je dvignil šibo visoko v zrak. Zapiskalo je v zraku, kolobar je opisal krog z brzino puškinega izstrelka, in dolga modra lisa se je vrezala v koščeni, z nabrekli žilami prepreženi hrbeč. Grozen krik je prerezal obroč miru kakor silen, oster meč — a ni kriknil on. Ženska v vasi je kriknila . . .

»Dobro si udaril, drugi!«

»Dva,« je tiho rekel major in mir je zopet okoval v svoje verige vso okolico. Težko se je dvignila roka mladega fanta — saj je bil prijatelj obsojencu! — Težak kolobar je opisala šiba, težak, kakor zvižg izstrelka iz topovskega žrela, in težko je padla šiba na kosti. Krvav križ je bil zarisan v meso, žile in kosti.

Ženska v vasi se je zgrudila.

Veliko je bilo število križev, ki jih je satan rezal v izmučeno telo človekovo in iz križev se je porodila brezoblična kepa krvi, krvavega mesa in presekanih kosti.

Kepa je ležala in ni je bilo žilice v njej, ki bi bila še živela, major pa je še dalje štel, štel do besnosti. Primerjal je glas te šibe

in one šibe, gledal je obraze izdajalcev, ki so topli in ubili svojega odrešenika — in bil je vesel.

Sadistični smeh je s svojimi kremplji risal po njegovem obrazu oblike satanske naslade.

Poslednja beseda onega, ki je umrl, je bila:

»Maledetti!«¹

Mariška se je dvignila — njega pa so še vedno bili.

»Ne bo ga več, in kruha tudi ne bo več,« so mehanično šepetale njene ustnice.

V temni noči je šla, dvignila je truplo, ki je bilo ostalo še vedno tam na klopi — tako je bil zapovedal major — in pokopala ga je poleg grobov, kjer so bili Rusi nad vhodom na pokopališče napisali:

»Našim junakom!«

Dalje prihodnjič.

oo

STONE SELIŠKAR:

ČUVAR VOJAŠKIH GROBOV.

Veter se podi čez narahlo vzbočene grobove na nepreglednih ravninah grobišč.

Zdi se, da so mrtve ravnine zapuščene in tihe, da je samo veter posmrtni gost mrtvakov vojaških, skritih v molčečnost prsti.

Ali zapuščene niso mrtve ravnine:

Nekdo živi tam noč in dan; ogromen nekdo, čez vse mrtve ravnine segajoč.

Ni neznanec ta ogromni nekdo, ta edini ostanek vojaških mrtvakov, ta edini čuvar vojaških grobov.

Ni neznanec zame ta nekdo, ta ogromni nekdo — ker vem, da je to življenje sprhnelih teles, iztrgano iz src, nasilno ubitih!

Na mrtvih ravninah sedi in čuva grobove svojih teles, vdano kakor mati žalujoča.

Čuva grobove in se rodi.

(Iz koščenih in gnilih maternic v ilovnati zemlji.)

Rodi se šele...

Toda, ko se porodi (že ob misli sami mi kri zledeni), bo zbesnelo in bo zgradilo mogočne barikade, na katerih bo firjalo presteljena srca svojih teles.

Rodi se šele... pa je že ogromno, čez vse grobove segajoče.

¹ Prokleti!

KRIST JE VSTAL!

13./IV. 1897. Velikonočna nedelja v vasi Pustynka.

Prva odločilna zmaga življenja nad smrtjo! Neprestani boj med njima — med živim duhom in mrtvo tvarino — ta boj je pravzaprav zgodovina sveta. Čeprav poznamo mnogo zmag duševnega življenja do Kristusovega vstajenja, vendar so bile vse te zmage nepopolne in neodločilne — le polovične zmage in po vsaki se je še posrečilo sovražniku obdržati tudi nad novimi oblikami navidezno zmagujočega življenja svojo resnično oblast in jo še pokrepiti.

Kako velikanska je bila na prvi pogled zmaga življenja, ko so se pričele med nepremičnimi neorganičnimi tvarinami premikati miriade živih bitij, prve kali rastlinstva in živalstva! Živa moč se polasti mrtvih tvarin, pretvori jih v svoje oblike in se posluži mehaničnih procesov kot poslušnih pripomočkov svojih lastnih življenskih namer. In končno, kakšno orjaško, vedno rastoče bogastvo oblik! Kako polne zmisla in drzne so te tvorbe, od najmanjših zootipov pa do veleoblik tropične flore in živalstva! Smrt pa ima za ves ta kras samo smehlaj, kajti ona je realisti, prelestne slike in simboli je ne očarajo, predslutnje in prerokbe je ne ustavljajo na njeni poti. Ve, da je krasota narave le pisana, pestra in lahna preproga, ki se prostira preko neodoljivo razpadajočega mrliča.

Toda, ali narava ni nesmrtna? O večna prevara! Zdi se sicer nesmrtna na prvi pogled — opazovalcu, ki smatra novo življenje trenutka za nadaljevanje prejšnjega; govore o umirajoči, v večni preroditvi neprestano se pomlajajoči naravi. Kakšna zloraba besede! Če ni to, kar se danes rodi, isto, kar je včeraj umrlo, ampak nekaj drugega, v čem obstoji potem preroditev? Iz neštivilne množine bežečih, umirajočih bitij ne more nikdar nastati niti eno nesmrtno življenje. Življenje narave je pogodba med smrtjo in večnostjo. Smrt pobere vsa živa bitja, vse, kar je individualnega in prepušča večnosti le splošne oblike življenja. Posamezna rastlina ali žival, vsaka je po kratkih življenskih trenutkih neoporečno obsojena na smrt; toda oblike rastlin in živali, vrste živih bitij, te se ohranijo. Božja zapoved vsem živim bitjem: »Plodite in množite se in polnite zemljo« — te zapovedi se smrt okorišča.

Plodite in množite se, ne da bi vaše življenje razširili, utrdili in mu dali večni obstoj, ampak da morete čimpreje zopet izginiti; da napravite prostor temu, kar vas nadomesti, polnite zemljo s svojimi smrtnimi ostanki, bodite le most prihajajočemu pokolenju, ki bo zopet le most naslednjemu itd.

Mesto življenja in večnosti — nepretrgana vrsta prehodov. Saj je res, ti se ne pojavljajo zaman; saj je res: preko te s smrtjo poslani poti koraka ustvarjajoči duh svojemu od pamtiveka postavljenemu cilju naproti. Toda zakaj mora ravno preko pozabljenih grobov? In če je njegov namen dober, zakaj ta strašna sredstva — večno se obnavljajoče prevare umrljivega življenja?

Ne, to navidezno življenje je le simbol in kal resničnega življenja. Predstavljanje vidne narave ni odločilna zmaga živega duha nad smrtjo, ampak le priprava k njegovemu resničnem delovanju in ustvarjanju. Začetek tega delovanja in ustvarjanja pa je pogojen in mogoč le, če se pojavi z razumom obdarjeno bitje, ki stoji nad živalstvom. Ker ima človek možnost razviti jasno in nazorno možgansko delo, preneha biti življenje samo zmiselni proces ustvarjajočih sil in se razvije preko tega do zmiselnega delovanja individualnih sil.

Boj med življenjem in smrtjo stopi od tega trenutka dalje v novo fazo, kjer se bije z bitji, ki ne samo da žive in umirajo, ampak ki lahko tudi premišlujejo o smrti in življenju. S tem premišljevanjem še ni dosežena zmaga, pač pa neobhodno potrebno orožje, s katerim je možno zmagati!

Junaki človeškega duševnega življenja, veliki modreci vzhoda in zahoda so pripravljali to zmago. Niso bili zmagovalci nad smrtjo — umrli so, toda vstali niso! Zadostuje imenovati le dva izmed njih.

Buddhov nauk je bil pravzaprav odpoved boja, učil je ravnodušje in njegov konec se ni odlikoval z nič posebnim.

Sokrat se ni odpovedal boju, bil ga je pogumno do konca in njegova smrt je bila čustven umik na sovražniku nepristopno polje, toda vojne trofeje so pripadle le sovražniku.

Če mora fizična sila neizogibno podleči smrti, potem tudi moč razuma ni krepka dovolj, da bi premagala smrt in šele brezkončna moralna sila je, ki podeli življenju absolutno polno vsebino, ki izključuje vsako ločitev in radi tega tudi ne pripušča, da bi razpadal živi človek v dva ločena dela, v breztelesno dušo in razpadajočo tvarino. Križani sin človeštva in Boga, ki se je čutil zapuščenega od ljudi in od Boga in ki je kljub temu prosil za sovražnike, on ni

poznal nobenih meja svojim duševnim silam in niti en del njegovega bistva ni radi tega zapadel kot plen smrti.

Mi umrjemo, ker naša duševna sila, ki je v naši notranjosti vezana z grehom in strastmi, ni dovolj močna, da bi obvladala vso našo fizično stvarino, jo v sebi zbrala in jo naredila sebi enako – ta zategadelj odpade in je naša, naravna nesmrtnost od onega zadnjega, končnega vstajenja, katerega moremo biti deležni le v Kristu, le delna in nesmrtna je le naša notranjost, le breztelesna duša.

Kristus pa je popoln, on je vstal ves: »Ker pa so ravno o tem govorili, pristopi On sam, Jezus, med nje in jim reče: Mir z vami! Oni pa se prestrašijo in se boje, misleč, da gledajo prikazen. In On jim reče: »Čemu ste se tako prestrašili in zakaj so prišle take misli v vaše srce? Glejte moje roke in moje noge: Jaz sem v resnici. Dotaknite se me in glejte! Kajti duh nima mesa in nog, kakor vidite, da jih imam Jaz. In to rekši, jim je pokazal roke in noge. Ker pa od veselja še vedno niso verjeli in so se čudili, jim reče: Imate kak prigrizek? in ponudili so mu kos pečene ribe in medu. In vzel je in je jedel vpričo njih.« (Evangelist Luka.)

Duševna sila, ki je v Kristu prosta vseh ovir, je moralno neomejena, se je ob vstajenju oprostila vseh zunanjih mej in predvsem enolične izključno duševne oblike v nasprotju s fizičnim obstojem. Od smrti oživel Kristus je več kot duh, kajti prikazen nima mesa in ne uživa jedi kot to za večnost vtelešeni duh. Kristus združuje z vso polno vsebino svojega notranjega telesnega bistva vse pozitivne možnosti telesnega obstoja brez njegovih zunanjih pogojev. Vse živo mu je ohranjeno, vse umrljivo je popolnoma in končno veljavno premagano.

Vstajenje Kristusovo je postalo s tem, da je bila odločilna zmaga življenja nad smrtjo zmaga pozitivnega nad negativnim, tudi obenem zmaga razuma že na tem svetu. To vstajenje je le v tem zmyslu čudež, kakor povzročča začudenje vsako novo razodetje o nečem nenavadnem, še nepoznanem. Če bi pozabili vse procese sveta v njegovi splošnosti in bi zasledovali le posamezne, potem bi se nam zdel čudežen vsak posamezen.

Kakor je učinkoval kot čudež pojav prvega živega bitja sredi mrtve narave, nadalje pojav prvega razumnega bitja med živimi bitji, ki še niso zmožni uporabe govora, tako je bil čudež tudi pojav prvega popolnoma duševnega in zato smrti prostega človeka, edinca med umrljivimi. Če so bile čudežne pripravljajoče se zmage življenja nad smrtjo, potem je čudež tudi končna zmaga nad njo.

To pa, kar se nam čudežno dozdeva, to moremo razumeti kot popolnoma naraven, potreben in pameten dogodek. Resnica vstajenja Kristusovega je popolna, cela resnica — ni samo verska resnica, ampak resnica, ki jo lahko doumemo z razumom.

Če bi Kristus ne vstal, če bi se izkazalo, da je imel Kajfež prav in da sta bila Herod in Pilat modra človeka, potem bi bil svet nezmisel, kraljestvo zlega, prevare in smrti. Ne gre tu za prenehanje kateregakoli življenja, ampak za to, če more pravo življenje, življenje popolnoma pravičnega umreti. Če bi takšno življenje ne moglo premagati smrti, kakšno upanje nam še ostane za prihodnost? Če bi Kristus ne vstal, kdo bi mogel potem vstati?

Kristus pa je vstal!

JOŠKO KROŠELJ:

SVOBODNI MORILCI.

Blodijo, blodijo po mehkih stezah v pajčolanu
žalostno brlečih žarnic,
v objemu sestradanih zakonskih žen in nedoraslih deklet
fodsev prvega svetega obhajila jim še na obrazu drhti)
in se spajajo v dolgo verigo srebrne ljubezni.

O, koliko žen in deklet nosi v sebi raztrgani
krik še nerojenih otrok —
obrazo pa jim zastira ljubeče se smehljajoča krinka.

SUŽNJI.

Zasužnjil nas je krvaveči krik gladu
in preko naših solnčnih duš padle so
težke, težke, krvave verige.

In sedaj žremo, žremo, sužnji, vklenjeni
v žarečo žejo in glad,
svojo lasno deco.

KMET JE ORAL NA DAN TREH ŽEBLJEV.¹

Koroška narodna pripovedka.

Kmečke ljudi v Mežiški dolini je zadela vselej kazen, kadar se niso držali zapovedanega počitka. Ljudje in živina imajo pravico, da se po trudapolnem delu tudi pošteno odpočijejo. Za delo je dan, noč pa za spanje. Natančni čas, kdaj se naj delo opusti, naznanja večerno zvonjenje.

Kmet Piko v Podpeci se je večkrat pregrešil zoper to človeško in božjo nezapisano zapoved, a je imel po vsakem prestopku ponoči sitnosti. Kadar se je preveč pregrešil, mu je gonilo ponoči ovce iz hleva. Nekoč jih je našel šele po par dneh v Stoparjevem, vse prestrašene, ko so se stiskale skupaj kakor slanike v sodu. A ko je še vozil po večernem zvonjenju žito s polja, je vozilo celo noč snope okoli njegove hiše. Če je še sekal ob prepovedanem času steljo, si slišal potem vso noč na dvorišču sekanje stelje. Te in podobne izkušnje so nekatere domačine pripravile tako daleč, da po večernem zvonjenju ne nesejo nič več ne v hišo pa tudi ne iz hiše, kar je za ljudi, ki rabijo v poznejši uri kaj od kmeta, zelo sitno.

Nekdaj je bil v Podpeci kmet, ki se za takšne malenkosti ni hotel brigati. Povdarjal je vedno: »V sili se ne razločuje petek od svetka, repo je treba saditi, kadar dežuje, žito pa žeti, kadar je zrelo.« Delal je tudi ob nedeljah doma in na polju, ne da bi ga zadela za to kdaj kakšna kazen. To ga je opogumilo, da ni hotel več upoštevati niti največje praznike.

Neko leto se je dogodilo, da se je praznoval praznik svete Helene in največji kmečki praznik »T r e h ž e b l j e v« skupno na 15. aprila. Bil je torej dvojen praznik. Kmet se je bil pripravljal, da gre orať na Stoparjevo. Njegova žena mu je odsvečovala, ga prosila in končno rotila, da naj nikar ne skuša Boga. Kmet je bil trdoglav in ni poslušal nikakih nasvetov. Vse tarnanje njegove žene je rodilo samo ta uspeh, da je dal hlapcu in dekli na izbiro, grešta li žnjim na polje, ali pa ostaneta doma. Hlapec in dekla sta šla s kmetom. Voli pa so bili ta dan zelo muhasti. Najprvo se

¹ S. Möderndorfer nam je prepustil zbirko koroških narodnih pripovedk, pravljic, pesmi in podobnega blaga, ki vsebuje marsikaj lepega in še neznanega ne samo za navadnega bralca, ampak tudi za znanstvenika. Če bo kaj pravega zanimanja, bi morda kazalo izdati dragoceno gradivo v posebni knjigi.

niso pustili vpreči, predno je začel orati pa se mu je pokvaril plug. Ko je končno vendarle vse popravil, pa voli niso hoteli na njivo. To je kmeta in hlapca tako razjezilo, da sta udrihala po volih kakor besna in jih končno le primorala do vožnje. Ko so izorali prvo brazdo, so našli na koncu brazde krvav žebelj. Kmet se ni menil za to malenkost in načel novo brazdo. Ko je izoral polovico druge brazde, se je prva brazda pordečila koť kri, druga brazda se je pa že sproti pordečavala. Na koncu druge brazde so se pokazali trije krvavi žebliji. Kmet in hlapec se pa še zdaj nista hotela izpametovati in opustiti oranje, pa tudi dekla se je samo odurno smejala. Načeli so tretjo brazdo — a tedaj se je stresla zemlja, na mestu kjer so stali, je nastala hipna odprtina in pogoltnila vole, plug, hlapca in deklo. Na mestu kjer se je to zgodilo se še danes pozna majhna vdoblina v zemlji. Par dni nato so našli v mlaki pri Mošeniku, to je v dolini, oddaljeno pet minut od Črne, volovski jarem in deklina kite.

ČULKOVSKI:

HOHOT SMRTI.

Črez nedogledne, sive planjave
razlega se strašen, svinčen krohot.
To se smrt, krvi pijana, hohoče.
Z ustmi bakrenimi,
zobmi jeklenimi,
trga iz teles življenje vroče.
In s sadizmom oslepljena svojat
drvi čez poljane v divjem plesu.
Z belo ženo črno bratovščino pije iz belih lobanj.
Kako sladák je vonj sveže krvi,
kako prekrasno je,
če na povelje mladost smrti v naročje hiti,
kadar zemljo stresa nje blazni hohot! — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —
Zagomazelo je v rvavih zritinah,
zganilo se je v širokih krtinah,
dvigajo se oglodane pešči.
Mrko je blisnilo v temnih votlinah lobanj

in jeknil je zlobni hohot,
maščevanja — pijan »ho ho, hi hi — — —«.

Preplašena se je pijana svojat v gručo zgrnila,
v obupu si z nohtri v prebele prsi rije.
In s krohoťom je smrt lobanje gole pobirala
in ž njimi preplašeno, parazitsko gnezdo obsula.
Zemljo je stresal smrti maščevalni hohot.

ČULKOVSKI:

LEONID ANDREJEV.

Z veseljem opažamo, da se je v naši prevodni literaturi vzporidilo z banalnim francoskim romanom globoko, živo in nam sorodno rusko slovstvo. Sicer smo si že davno očitali krivljenje hrbťov pred tujci in opičje posnemanje vseh tujih slabosti, vendar še ni pri nas posnemanje zapadne dekadence nikdar tako cvetelo kakor zadnji čas po prevratu.

Z malikovanjem si prizadevamo pridobiti si prostorček pri nogah Pariza in osladni Zevacco je poslal nekaterim našim tujknjiževnikom program. Nam je tega treba? Ne zavzema slovenska literatura svoje mesto med prvimi? Se boji li okužbe ruskih step, ali pa vam je neprijeten glas vaše vesti, ki se vam mora vzbuditi, kadar slišite resnico?

To onim, ki nas tirajo v materialno in duševno odvisnost pod egoistično gaskonado.

Kakor sem omenil, imamo pa k sreči na drugi strani ne manj močno, goťovo pa iskrenejšo, idealnejšo in bolj zdravo strujo, ki se zaveda visoke kulturne naloge, katero naj vrši med našim narodom. Le s pomočjo ljudi, katerim ne služijo ideali samo za kruhoborstvo, se bomo mogli rešiti duševnega razpada, ki se splošno opaža v povojni dobi.

V kratki poprevratni dobi se je obogatilo naše prevodno slovstvo z nekaterimi biseri ruske književnosti. Na žalost moramo priznati, čeravno se tudi zelo radi hvalimo, da se moremo z našo kulturo postaviti med prve slovanske narode, da nimamo niti najpopularnejših ruskih del prevedenih v slovenščino — razen malih izjem — ter se moramo, če se hočemo z njimi seznaniti, zatekati

navadno k Nemcem, ki kar preže na ruske proizvode, da jih imajo včasih prej izdane v svojem jeziku, nego pa izidejo v originalu.

Prvo leto po prevratu smo dobili »Bese« v dobrem Levstikovem prevodu; zatem smo videli na naših odrih zaporedoma nekatere drame, kakor »Revizor« Gogoljev, »Moč teme« in »Živi mrtvec« Tolstojev, »Na dnu« Gorkega, »Tri sestre« in »Striček Vanja« Čehova itd., s katerimi so naša gledališča hvalevredno skušala izpopolniti vrzel v pravi, psihološko - globoki in dovršeni umetnosti. Zadnji čas se pa vedno večja pozornost posveča nekemu predstavitelju ruskega modernega slovstva, Gorkijevemu učencu in sovrstniku Leonidu Andrejevu.

Malo ima svetovno slovstvo mož, ki bi v razmeroma kratki dobi pokazali tolikšno produktivnost in tako globoko poznavanje človeške duše.

Rodil se je leta 1871. v orlovski guberniji. Oče mu je bil inženir, ki mu je pa umrl, še ko je bil Leonid na gimnaziji. Od tega časa je bil prepuščen samemu sebi. Tako se je že v svoji mladosti seznanil s pomanjkanjem in se mu je le z velikim trudom in samozatajevanjem posrečilo dovršiti univerzo; služil si je kruh s tem, da je poceni izvrševal slikarska naročila. Po dovršenem študiju se je posvetil advokaturi, ki pa ni odgovarjala njegovemu temperamentu in se ji je že po kratkem času izneveril.

Leta 1898. je poslal svojo prvo povest listu »Kurjer«. Od tega časa se je popolnoma posvetil pisateljstvu.

Svetovno slavo si je Andrejev stekel ob času rusko - japonske vojne s svojim delom »Rdeči smeh«, ki ga imenuje »fragmente najdenega rokopisa«, v obliki dnevnika vojnega invalida. Izdan je bil še pred rusko izdajo v Berlinu v nemškem prevodu in Berta Suttnerjeva ga je opremila na pot s sledečimi uvodnimi besedami:

»Z grozo in radostjo sem prečitala to orjaško pesnitev. Z radostjo, ker se mi zdi, da še ni bilo nikdar skovano ostrejšje in sijajnejše orožje, nego je ta Rdeči smeh za boj, kateremu je posvečeno moje življenje. Pridobilo bo cele trume pristašev pacifistični ideji. Seveda: vojaški strokovnjaki ga bodo skušali odpraviti s skomiganjem ramen koč pretiravanje, fantazijo, neresnico — bodo pa zato drugi tembolj ganjeni in poraženi, bodo drugi čutili, koliko resnice se nahaja v poetovih sanjah; sprevideli bodo ne samo, da spada blaznost med bolezni moderne vojne — to je dokazano dejstvo — temveč da je vojna sama na sebi blaznost.«

Priporočali bi našim založništvom da poskrbe za drugo izdajo slovenskega prevoda tega najznamenitejšega Andrejevega dela, ker prve izdaje že davno ni več na trgu.

Mojstrski je znal opisati tudi probujajočo se zavest otroške duše, kar vidimo v njegovem »Angeljčku« in »Valji«. Njegov »Molk« je strašen, cel svet napolnjujoč molk, ki ga preganja s svojo trdovratnostjo bolj nego neprestano grmenje topov, kateremu se ni mogoče umakniti in ki spravi človeka nazadnje v blaznost.

Njegov »Plaf zvona« je tako veličasno-grozen, da te obide pri spominu nanj hladna zona, kateri se ne obraniš, tudi če se v postelji pokriješ čez glavo.

V noveli »V neznane daljave« opisuje duševne konflikte ruskega inteligenta-revolucionarja, ki se odpove udobnem življenju in lastni rodbini ter nadaljuje, večno preganjan, svojo ilegalno existenco in ostane kljub velikanskim žrtvam zvest svojim idealom.

Izmed številnih njegovih novel naj omenim dve najbolj znani, to je »Povest o sedmih obešenih« in »Gubernator«. Tako kakor Andrejevi revolucionarji so umirali samo še Anatola France-a kontrarevolucionarji, katerim je bila nekaj trenutkov pred smrtjo edina briga, da se javijo na šafot z urejenimi perikami in očiščenimi nohti. Golovinova izgubljena kaloša, par korakov pred vislicami, napravi strašnejši utis in bolj presune čitatelja nego vsa fragika obupnih izbruhov do skrajnosti izmučene duše na smrt obsojenega človeka.

In blazno grizenje vesti, ki je preganjala sicer brezčutnega birokrata za njegov usodni zamah z robcem, s katerim je povzročil, da je čez nekaj trenutkov zrl v strahotno razširjene, osteklenele oči svojih mrtvih žrtev, to grizenje je mogel s tako grozoto in realistikom opisati le Andrejev v svojem »Gubernatorju«.

Kakor Andrejeve novele tako so individualne tudi njegove drame. »Car – glad«, »Življenje človeka«, »Ocean«, »Anatema«, »Amfisa«, »Misel«, »Dnevi našega življenja«, »Gaudemus« in cela vrsta drugih govore o izrednem bogastvu in mnogoličnosti njegovega ustvarjanja.

Kakor rdeča nit se vleče skozi vsa njegova dela rahla melanholija in iskanje nečesa, česar si pa ne upa jasno izraziti. On ve, da mora biti nekje solnčen dan, obljubljena dežela, vendar kljub vsemu iskanju ne najde poša vanjo in njegovi junaki se nazadnje v največ slučajih vdajo apatiji ali pa alkoholu, če popreje ne zblazne; le malokateri ostane trden v boju s svetom, kakršen je.

Gorkij je prolet v dno duše in ve, kaj mu je treba, Andrejev pa je rojen inteligent, zato mu je protivno dati svojemu hrepenenju jasen, grob izraz.

V drami »Misel« je naravnost drzno zamišljena snov, odporna sila človeškega razuma, s poražajočim efektom. Junak drame Ker-

žencev je tako siguren sile svojega duha, da ga izkuša z neverjetnimi eksperimenti, in nazadnje zato, da prepriča samega sebe, če je on gospod čez svoje misli, ubije celò svojega prijatelja. In njegova misel se maščuje za izzivanje s tem, da ga privede do spoznanja svoje blaznosti.

Poleg »Misli« smo videli na naših odrih še »Dneve našega življenja« in »Gaudeamus«. Obe drami sta vzeti iz dijaškega življenja, sta polni mladosti in razposajenosti in v njih je realizem ublažen z globoko duševnostjo in sentimentalnostjo. Tu se nam pokaže ruska mladina z vsemi slabostmi in krepostmi, iz katerih spoznamo, da so bili Dostojevskega »Besni« upravičeni. Le taka mladina je bila zmožna pripraviti pot novi ruski epohi.

Osebe, kakor je Olga v »Dnevih našega življenja«, ki so v sorodstvu s Sonjo v Dostojevskega »Razkolnikovu« in z Maslovo v Tolstojevem »Vstajenju«, katere je krivičen družabni red pahnil v njih položaj, vzbujajo v človeku iskreno sočutje in obsodbo do ljudi, ki te vrste ženski ne priznavajo duše in jo smatrajo samo za objekt svoje pohotnosti.

Andrejevi proizvodi so tako bogati in aktualni, da bi bilo greh, če bi ga naš narod ne imel prilike bolj spoznati. Le s širjenjem njegovih del bomo vredno počastili spomin predboritelja ruske revolucije, ki pa se je razvila do takih obsegov in tolikšne skrajnosti, da je moral bežati pred njo na Finsko, kjer je l. 1921. — tako vsaj so poročali nekateri inostranski listi — izdihnil svojo veliko, trpečo dušo.

P. MULFORD:

MATERIALIST IN IDEALIST.

Vsak človek ima svoj duhovni bitni del, ki je v dolgih dobah rasel in postal to, kar je. — Istočako ima svoj snovno telesni del, ki je takorekoč nastal šele včeraj.

Tako imamo torej materialiste in idealiste, to se pravi: Imamo snovno in duhovno usmerjene ljudi. Duh je moč in skrivnost. Mi vemo o njem le to, da je tu in da je vedno na delu povsod, kar se v svetu pojavov pokaže v življenju. Končno vemo o njem tudi to, da ustvarja še mnogo več v onem svetu, ki nam je neviden.

Kar vidimo na kakšni gotovi stvari, kar se nam pokaže kot drevo, žival, ruda ali človek, je le del stvari, drevesa, živali ali človeka. Je moč, ki druží naravo z njenim svetom oblik in sicer notranje druží. Ta moč razvije cvetlico do najvišje lepote — in jo pusti zopet oveneti. Izpreminja neprestano oblike vsega, kar imenujemo organizem. Žival, rastlina ali človek nimajo v tem mesecu ali letu one zunanje oblike, ki jo bodo imeli v prihodnjem mesecu ali letu.

Ta večno delujoča, večno izpreminjajoča sila, ki leži za vsemi stvarmi in v nekem smislu ustvarja vse fizične oblike, to silo imenujemo — duh.

Premišljevatí o stvareh življenja in spoznati to silo, predstavljati si jo nazorno in jo presojevati, pomeni zame biti idealist. Ta idealna smer se v nas vzbudi, če si pričnemo stavljati vprašanja: »Zakaj je v telesnem življenju toliko bolečin in trpljenja in prevare? Zakaj se zdi, da smo rojeni le iz tega vzroka, da trpimo in da končno razpademo?« Da, taka vprašanja so začetek in prebujenje idealistov. Toda vsako vprašanje, ki si ga resno izberemo, postane v danem trenutku odgovor. Vsakemu resnemu stremljenju sledi izpolnitev.

Kaj je snovno usmerjeni duh, kaj je materialist?

Otrok vidi parnik, ki pelje mimo njega in te vpraša, na kakšen način se premika. Rečeš mu: Parnik ima kolesa, katerih moč ga žene. Ne poveš mu nič o pari koš gonilni sili.

Če raste otrok v takšni nevednosti, potem bo iskal, če se kolesa naenkraf ustavijo, vzroke le pri kolesih. Saj o pari ne ve vendar ničesar.

Tako se vzgaja snovno usmerjeni duh, tako postane iz človeka materialist.

Človek prizna: »Moje telo je vse, kar posedujem. Jaz zaničujem vse, ker je nevidnega. Smrt smatram za svoj popolni pogin, za konec brez nadaljevanja. Nobena druga sila zame ne obstoja koš ona, ki tiči v mojih mišicah in moji krvi. Izven mojega vidnega telesa pa ne priznam nobene moči.« To je veroizpoved snovno usmerjenega duha, izpoved materialista.

Drugi človek pa pravi: »Moje vidno telo je pravzaprav samo orodje duha ali onega mojega resničnega jaza, ki se je podal v meso. Moja telesna smrt nikakor ni moj popolni pogin, ni moj konec brez nadaljevanja. Kar ljudje imenujejo smrt, je le odhod duhovnega od telesnega. Jaz vem, da koš duhovno bitje živim dalje, čeprav postanem zemeljskim očem neviden.« To je veroizpoved idealno usmerjenega duha, izpoved idealista.

Materializem je svet smrti, razkroja in razpada. Smrt, razkroj in razpad pomenijo materialistu nekaj končnoveljavnega, čeprav bi bil žalosten radi občutka minljivosti. In vsa njegova modrost se končno izčrpa v trditvi: »Življenje je kratko — torej naj ga uživam!«

Sad veselja v takšno zmoto je postotrajeno trpljenje in razočaranje.

Idealizem vidi v zavestnem veselju brez občutka krivde veliki cilj življenja. Izpostavi se in odpre višjim, novim življskim silam in uči, da obstoja zakon, ki more urediti uporabo telesnih nagibov. Kdor ta zakon spozna in mu sledi, za tega ne pomeni veselje nič več izvor trpljenja in zla.

V idealistu moramo gledati tudi jasnejše, miselno gledanje onih v nas in v svetu obstoječih stvari in sil, o katerih današnji človek ve toliko kakor nič. Mi imamo najprvo komaj nekaj več kot nekakšno slutnjo o teh silah, ki se pri nekaterih ljudeh razmeroma močnejše kažejo kot pri drugih. Toda dovolj vemo, da lahko prepričamo one maloštevilne, ki še ne verjamejo, da so prvotni in pravi vzroki bolezni, skrbi in razočaranj skriti v preteklosti in jih niso še spoznali. Ljudje so bili kakor otroci, katerim so rekli, da žene krila mlina na griču mlinar s svojimi rokami. Oni še niso zvedeli ničesar o vetru.

Ne smatramo to kot pretiravanje, ampak le kot označbo. Kajti v bistvu gleda materializem stvari tako ali čisto podobno, kakor je tu povedano.

Dokler ni materialist prepričan o resnicah, ki jih od idealnih duhov neprestano sprejema, se jim bo protivil. Ni stvar vsakogar, opustiti dolgotrajne nazore, priznavati zmote, učiti se in vedno in vedno dopolnjevati. In končno je materialist tudi zelo kmalu za takšne stvari prestar. Mirno hoče slediti kolovozu svojih navad. Odklanja vsako duševno selitev v nova bivališča. Njemu ugajajo izbe s staro opravo, na katere se je že privadil.

Povej mu kaj o večni mladosti, o večnem veselju, o zmagi nad smrtjo, o nesmrtnosti in o skrivnostnih izkustvih mistikov, ojačujočih doživetjih, o verujočih ljudi — vse to bo označil kot nezmišl, kot pravljice ali ženske marnje.

Goethe je karakteriziral materialno usmerjenega človeka v »Faustu« s sledečimi verzi:

Daran erkenn ich den gelehrten Herrn!
Was ihr nicht tastet, steht euch meilenfern;
Was ihr nicht faßt, dass fehlt euch ganz und gar;
Was ihr nicht rechnet, glaubt ihr, sei nicht wahr;
Was ihr nicht wägt, hat für euch kein Gewicht;
Was ihr nicht münzt, das, meint ihr, gelte nicht.

Idealist čuti, kako deluje najvišja sila, kateri se v duhu popolnoma izroči in iz katere sprejme duha in sile. »Vse najboljše pride od zgoraj, iz luči« — to so besede idealnega duha. Ko se je duh v človeku enkrat vzbudil, potem postaja iz prvega danjenja vedno jasnejši dan višjega spoznanja. Ta duh raste in raste, dokler ne zgrabi celotnega bitja v človeku. Telo postane sedaj le voljan služabnik duha, kateremu se neče več protiviti.

So ljudje, ki prenašajo najhujše muke, se sami trpinčijo, sami kaznujejo za storjene napake in izganjajo hudiča, kakor so preje navadno rekli v takšnih slučajih. Takšni ljudje postanejo kaj lahko tudi proti drugim robati in strogi in neusmiljeni in pridejo kljub temu ne posebno daleč. Svetništvo pomeni zame dobesedno »celotnost« in popolnost, ali z drugimi besedami popolno nadvlado duha nad fizično telesnim. Kdor zgubi potrpljenje pri samem sebi, kdor postane zlovoljen radi tega, ker je telo zopet dobilo vlado nad njim, ali ker se ni mogel ustavljati skušnjavi, kdor si sam dela očitke, ta s tem ne stori sebi nič dobrega. Ne imenuj se nikdar »ubogega grešnika« in ne reci nikomur kaj podobnega. Kajti misli napravljajo tebe in druge uboge grešnike v resnici grešnike. Neprijaznost, pobožnjaštvo, ostrost, odurnost, taka notranja razpoloženja ustvarjajo podobne telesne bolezni.

Ko pa je snovni duh premagan in ko je prepričanje ustaljeno, da obstojajo v nas kakor tudi izven nas duhovne sile, ki se jih moramo učiti pravilno uporabljati, potem požremo, kakor pravi apostol Pavel, vero vase in iztržemo smrti smrtno ost. Življenje bo potem sijajno korakanje naprej, napredovanje v veselju današnjega in v še večjem veselju prihajajočih dni! Da, beseda »življenje« ne bo pomenila nič drugega nego veselje.

oo

AFORIZEM.

Socialni svet človekov je kakor megleno ozvezdje; obstoji večinoma iz abstraktnih pojmov, kakor: Družba, država, narod, politika in vojna. V gosti megli teh pojmov je skrit človek in zakrita resnica. Na tem meglenu morju prižiga umetnik svoje zvezde.

PREGLED SVETOVNEGA DELAVSKEGA TELOVADNEGA IN ŠPORTNEGA GIBANJA V II. POLLETJU 1922.¹

Češkoslovaška: Zveza Del. Tel. Enoť. Glavno delo D. T. E. so bili v lanskem poletju pohodi na Slovaško in pa nastop na olimpiadi v Lipskem. Na Slovaško je bilo treba razširiti idejo enoť in zato je Zveza sklenila prirediti tam nastope čeških, moravskih, šlezjskih in dunajskih enoť. Nastopi so bili trije: 24. junija v Bratislavi, 8.—10. julija v Zvoleňe in 5. avgusta v Košicah. Vsi izleti so uspeli. V Bratislavi je nastopilo 2428 telovadcev in bilo je navzočih nad 15.000 gledalcev. V Zvoleňih je bilo nastopajočih okrog 1000 in gledalcev 6000. V Košicah je bilo okoli 1200 telovadcev in okoli 5000 gledalcev. Skupno je nastopilo pri vseh treh izletih 546 dijakov, 363 dijakinj, 1006 moškega, 896 ženskega naraščaja, 844 članic in 1328 članov. Skupno je bilo torej 4983 nastopajočih. Sanitetno službo so opravljali izvrstno skavtje D. T. E. in pa vojaški sanitetni oddelki. — Nastop v Lipskem je bila že tretja ekspedicija D. T. E. v inostranstvo. V Lipskem je nastopilo 1016 članov in članic s prostimi vajami. Posebno so ugajale vaje s kladivi, takozvane »Masarykove kovaške vaje«. Vsi listi se pohvalno izražajo o čeških sodrugih. — D. T. E. Praga II. je slavila 22. avgusta 1922 svojo 25letnico. Ko so Sokoli 2. avgusta 1897 iz enoťe »Tyrš« na Smíchovu izključili 60 sodrugov, so ti 22. avgusta v Typograficki Besedi ustanovili samostojno Delavsko Tel. Enoťo. — D. T. E. se bodo letos udeležile ameriške časnikarske razstave v New-Yorku. — Po statistiki iz leta 1921. je v enoťah skupno 23.816 brezvercev. Protiklerikalni boj se v D. T. E. vodi zelo resno. — Umril je sodrug Fr. Kopecký, ena izmed vodilnih osebnosti Zveze. V enoťah je deloval od l. 1900, ko je ustanovil še z nekaterimi drugimi sodrugji smíchovsko D. T. E. Od tedaj je bil vedno na vodilnih mestih Zveze in sploh čl. soc.-dem. gibanja. Naj mu bo tudi med nami ohranjen časten spomin! — 23. in 24. septembra se je vršila dobro obiskana konferenca okrožij D. T. E. Udeležilo se je je 11 okrožij. Zveza D. T. E. je štela do srede septembra že 878 enoť napram 830im ob koncu leta 1921. Vse polno enoť, ki so prešle h komunistom, se vrača nazaj in več okrajev in okrožij D. T. E. se je obnovilo. Naklada Zvezinih časopisov znaša 36.683 iztisov. Izhaja razen petih glavnih glasil Zveze še sedem Vestnikov za okrožja. Pripravlja se velika prireditev D. T. E. letos na letenskem stadiju v Pragi. Sicer se pa osredotoča vse delo na priprave za I. Mednarodno del. olimpiado v Frankfurtu ob M. leta 1925. — V Braníku pri Pragi se je vršila od 14. do 19. avgusta prva Zvezina vzgojiteljska šola. Obiskovalo je šolo 16 sodrugov iz različnih krajev republike. Vodil je šolo sodr. Vaverka. — 11. in 12. novembra 1922 so se vršile v Pragi pive Zvezine vaditeljske izkušnje. Skušana je bila prvega dne teorija telesnih vaj, drugi dan pa anatomija, fiziologija, zdravoslovje, idejne stvari, na katerih so D. T. E. zgrajene, organizacija, zgodovina in vaditeljska praksa. Skušnje so bile ustne, pismene in praktične. Sodrugi so jih položili z naravnost razveseljivim uspehom. — 2. Ska vtje D. T. E. Skavtsko gibanje se je začelo v D. T. E. širiti

¹ Glej »Kres«, I. I., štev. 11.

leta 1920., ko so nekatere enote začele skavtstvo pestovati. 3. in 4. februarja l. l. se je vršil prvi kongres vodij skavtskih D. T. E. Udeležilo se ga je 36 delegatov in delegatij, ki so zastopali 78 registriranih zborov s 170 oddelki. Všetih ni še 15 zborov, kateri so se javili šele po določenem roku. V vseh zborih je združenih skupno 2858 dečkov in deklic. Za vzgojo vodij skavtskih čet sta bili prirejani dve šoli; ena šola pa za voditeljice skavtk. Tehnični vzgoji skavtov je bilo doslej posvečenih 1006 ur, skavtskim zakonom 226, teoretičnemu znanju 168, praktični vzgoji 92 in nravni vzgoji 122 ur. Dolžnost skavtov je, skrbeti za delo v korist soobčanov — takih dejanj je bilo zabeleženih doslej 30 (tako n. pr. obvarovanje ognja, varstvo žene pred možem pijancem, obvarovanje trčenja vlakov, zadržanje splašenih konj, pomoč ranjenim in podobno). Prirejenih je bilo 246 večerov, 82 predavanj ob ognjih v taborih, 685 izletov in 183 raznih prireditev. Prirediteljskih služb je bilo izvršenih 204, zdravniških 130, varnostnih 99; skupno torej 433. Uniformiranih je 1351 skavtov. Imetek vseh odborov znaša Kč 19.124-60. Ustanovil se je Vrhovni skavtski svet in na čelu mu je sodrug Halaburda. Prispevek je določen na 5 čK za oddelek in 1 čK za člana na leto. — 3. Zbor Zveze del. taborašev se je vršil 4. junija 1922. Sklenjeno je bilo prirediti tečaj za vzgojo taborašev in zborovih vodij. Članski prispevek za celo stroko je bil določen s 1. januarjem 1922 v letu na 40 čK, vpisnina pa na 5 čK.

Nemška Češka. V Teplicah se je vršil 28. in 29. oktobra 1922. IV. zbor Zveze nemških D. T. E. v Češkoslovaški s sedežem v Ustju na Labi. Misel enotnosti je tu zmagala enako kakor na kongresu Nemške zveze del. tel. in športnih društev v Monakovem. Pristop k Rdeči športni internacionali v Moskvi je bil odklonjen s 101 proti 40 glasovom. Zveza je štela leta 1920. 350 enot s 30.000 člani. Danes ima 491 enot s 40.000 člani in 10.000 dijaki. Enofe so združene v 29 okrajev in 7 okrožij v celi Nemški Češki. Zveza izdaja dva lista: mesečnik »Arbeiter Turn- und Sportzeitung« v 39.600 izvodih in mesečnik za otroke v 3600 izvodih. Zavarovalnica šteje velik odstotek nezgod; za skoro dve leti je bilo izplačanega 20.000 čK zavarovanj. Zveza namerava prirediti svoj javni nastop leta 1924. v Karlovych Varech. Debatе so se vršile gladko in treba je poudariti velik uspeh, da se je posrečilo ohraniti Zvezo enotno.

Nemčija. Delavske telovadne in športne slavnosti, ki so se vršile glavno od 22. do 25. julija 1922 v Lipskem, so bile krasna manifestacija delavske internacionale. 12 narodov je bratsko uživalo gostoljubje nemških sodrugov in jezikovne razlike niso ločile Slovana od Germanov in Romanov ter Fincev in drugih narodov. Priglašanih je bilo 90.000 Nemcev, iz tujine pa je prišlo 1200 Švicarjev, 63 Belgijcev, iz Francije so bili poslani 4 športniki, 5 atletov in 3 športkinje, moštva so poslali tudi Finci, dalje Italijani, najmlajši člani del. športne internacionale, Danci, Norvežani, Švedi, Poljaki, Litvinci, Holandci, Nemci iz Amerike, Nemci iz Češkoslovaške (6000 udeležencev) ter končno Čehoslovaki, katerih ekspedicija je štela 1016 članov. Na slavnostih je bilo navzočih nad 200.000 gledalcev. Vse prireditve so se vršile na sejmišču v Lipskem, nedaleč od prostora, kjer se je leta 1813. vršila »bitka narodov«, v kateri je bil Napoleon premagan. — Nemška Zveza je pod predsedstvom sodr. Gellerta priredila razstavo, ki je prikazovala ves razvoj del. telovadnega in športnega gibanja v Nemčiji. Od enega edinega lista, tiskanega leta 1893. na ročnem stroju, se je razvilo šest tistov, ki izhajajo v nad 150.000 izvodih. — V slavnostnem sprevedu je bilo nad 800 zastav, bilo je do 60 godb in do 2000 delavskih kolesarjev. Nastopilo je 15.650 popolnoma belo oblečenih telovadcev, 6000 telovadk in 3000 športnikov. Dalje so nastopili še vsi gostje, tako da je imela prireditev popoln uspeh. — Zveza del.

tel. in športnih društev je dosegla v oktobru l. l. 6000 telovadnih društev s 660.000 pripadniki nad 14. letom. Tekom lanskega leta je Zvezi pristopilo 1000 društev z daleč nad 100.000 pripadniki. Radi stalnega padanja marke se nahaja Zveza trenutno v krizi, kajti agitacija, tisk in članarina se težko plačujejo. — XIV. redni zbor se bo vršil od 29. julija do 1. avgusta 1923 v Kasselu. Članarina v enotah je bila povišana sedaj od 20 na 30 mark za prvo četrtletje 1923. Od prispevka ostane Zvezi 20 mark, okraju in okrožju pa 10 mark. Čisti dobiček od prireditev v Lipskem znaša 1¼ milijona mark, kar pa je le 7000 čK. — Zveza plavačev in vodnih športnikov v Nemčiji, ki je tvorila doslej posebno športno organizacijo, je početkom leta 1923. pristopila centralni Zvezi; s tem so v Zvezi združene vse telovadne in športne stroke. Njih središče je sedaj »Osrednja zveza za telesno vzgojo in šport«, katere sedež je bil prenešen iz Lipskega v Berlin v osrednjo vzgojbo državnega urada za telesno vzgojo. Vodi jo njen tajnik sodr. Wildung.

Svica. Svicarska zveza delavskih telovadnih in športnih društev bo priredila delavske telovadne in športne slavnosti v dneh 4.—6. avgusta 1923 v Zürichu. To bo že drugi javni nastop vse Zveze. Prvi se je vršil leta 1920. v Lucernu.

Belgija. Belgijska socialistična zveza za telesno in duševno vzgojo je šla leta 1920. 4500 članov, leta 1921. je zrasla na 6000 članov in 31. januarja 1922 je združevala že 13.500 članov. Z rastjo števila članov se boljša in krepi tudi notranja zgradba organizacije.

Francija. Francoska zveza delavskih športnikov (Fédération sportive du travail) je imela svoj IV. kongres letos septembra v Parizu. Zbor se je vršil še precej mirno, dasi se ga je udeležilo precej komunistov. Propadel je predlog za pristop k Rdeči internacionali in z veliko večino se je Zveza izrekla za lucernsko internacionalo. Pri volitvah je zmagala lista starih sodrugov, kakor so sodrugi Auray, Bontemps, Cuillevic, Lambert in drugi. Pri Zvezi je ustanovljen zdravniški odsek, od katerega se bo moral dati pregledati vsak posameznik. Menjati kluba tekem ene sezone ni dovoljeno.

Anglija. Zveza angleških športnikov je priredila 15. julija vsakoletne slavnosti v Manchestru, katerih se je udeležilo 23 sekcij, večinoma kolesarjev. Udeležniki so bili večinoma iz srednje Anglije, dočim sever radi oddaljenosti ni bil zastopan. Program je obsegal 32 točk: bile so to same športske prireditve, 15 na kolesu za moške, 4 za ženske, dalje 10 v teku, potem razne prireditve z zaprekami itd. Udeležilo se je prireditev 269 tekmovalcev iz 23 sekcij. Bili pa so to le najboljši, ki jim je bilo za nagrade, katerih so razdelili 80.

Italija. Italijanska Delavska zveza za telesno vzgojo (Associazione Proletaria di Educatione Fisica — A. P. E. F.) je začela živeti šele leta 1920. Predseduje ji sodr. dr. Attilio Maffi iz Milana. Ravno med največjimi boji delavstva s fašisti je začela delovati. Sedež ima v Milanu, kjer delujejo štiri enote, ki imajo skupno 1500 članov. Ustanovilo se je še več sekcij, tako v Turinu in Paviji, ali povsod je fašizem oplenil delavske organizacije tako, da jim ni mogoče delovati. Obstoji celotno 18 enot s skupno 2800 člani. Velike ovire dela tudi nezaposlenost, ki je posebno pri mladini velika. Več kot polovica Zvezinih članov je brez dela. Zveza je stopila v zvezo s čl. D. T. E. in od tu je prejela razno strokovno literaturo.

Avstrija. Delavsko telovadno in športno gibanje v Avstriji je tvorilo doslej 17. okrožje lipske zveze. Radi nenavadnega povečanja pa tvorijo odslej Dolnja Avstrija, Štajerska, Koroška in Burgland posebno 17. okrožje s sedežem na Dunaju. To okrožje ima skupno 35.616 članov in 2808 dece. Ostale dežele, kakor Gornja Avstrija, Solnograška, Tirolska in Predarlška, pa tvorijo 18. okrožje s

sedežem v Lincu. Mesto glasila, ki so ga izdajali dunajski sodrug, pa je bilo ustavljeno, uporabljajo sodrug lipsko »Arbeiter-Turnzeitung«, ki izhaja sedaj štirinajstdnevno.

Poljska. S samostojnostjo Poljske je bila iz dosedanjega poznanskega okrožja delavskih telovadnih in športnih društev Nemčije, ki je pripadalo doslej lipski Zvezi, ustanovljena nova Zveza za Poljsko s sedežem v Katovicah. Zveza bo izdajala tudi samostojno glasilo.

Mednarodna delavska zveza za telesno vzgojo in šport. Ob času telovadnih in športnih slavnosti v Lipskem, dne 26. julija, se je vršil tudi kongres Mednarodne delavske zveze za telesno vzgojo in šport. Na kongresu so bili zastopniki Belgije, Češkoslovaške (češki in nemški), Finske, Francije, Italije, Letske, Nemčije in Švice. Opravičili so se nemški sodrug iz Avstrije in pa Angleži, ki so poslali pismen pozdrav. Poročila so govorila o moči in napredku socialističnega telovzgojnega gibanja po vsej Evropi. Internacionala združuje danes že milijon članstva, ne všteti naraščaja in dece. Tajniško poročilo je podal sodrug Devlieger (Belgija). Referat o telesni vzgoji in delavskem razredu pa je imel sodr. Wildung (Nemčija). Bilo je sklenjeno priobčiti ga v delavskem časopisju celega sveta. Prva mednarodna Delavska olimpiada je bila določena za mesec avgust 1925 v Frankfurtu na M. Sedež Zveze je ostal še nadalje v Bruslju in njen predsednik je sodr. Bridoux (Belgija). V Zvezi je 12 pokrajinskih Zvez, ki izdajajo 21 časopisov, od tega Nemčija 6, Čehoslovaki 5, češki Nemci 2, Finska 2, Francija 2 in po enega Anglija, Belgija, Švica in Mednarodna zveza v Bruslju. Brez glasil so Jugoslavija, Italija in Letska. Večina časopisov izhaja enkrat na mesec v nakladi nekaj sto tisoč iztisov. Za lažje delo je bil ustanovljen mednarodni izvrševalni odbor, v katerem so zastopane Belgija, Češkoslovaška, Italija, Francija in Nemčija.

KRONIKA.

Alkoholno vprašanje v Sloveniji. Po uradnih podatkih je bilo leta 1920. v Sloveniji 6026 koncesioniranih gostiln in krčem. Na vsakih 185 oseb pride ena gostilna in povrh na vsakih 308 oseb še ena točilnica žganih in opojnih pijač. Popili so v Sloveniji navedenega leta: 270.790 hl vina, 170.000 hl piva, 73.664 hl sadjevca in 4200 hl žganja v vrednosti 1,405,000.000 kron. Na vsako osebo odpade povprečno na leto 49 litrov opojnih pijač v vrednosti 1312 K. Tu pa še ni všteto žganje, ki ga delajo iz špirlita, kakor tudi ne žganje in vino, ki se uvaža iz inozemstva. — Kazenska sodišča so imela večinoma opraviti z osebami, ki so se pregrešile proti zakonu v pijanosti; med njimi je bilo tudi precej žensk. Izplačalo bi se razmišljati, kaj bi se dalo napraviti s polovico fiste vsote, ki se je v Sloveniji zapila, in koliko zla bi bilo prihranjenega posameznikom in družinam, če bi se bilo vsaj pol manj izpilo! Poldrugo miliardo in še več poženemo Slovenci na leto skozi grlo.

Prške knjižnice in njih bralci. Osrednjo in ostale knjižnice glavnega mesta Prage je v januarju 1923 obiskalo 15.409 bralcev, ki so knjižnice obiskali 23.606krat in si izposodili 64.468 knjig. Od teh knjig je bilo 60.148 zvezkov zabavne in 4328 poučne vsebine. Čitalnice, katerih je 13, je obiskalo 10.596 čitalcev. C. K.

Vsem podružnicam „Svobode“.

Osrednji odbor Splošne delavske izobraževalne zveze »Svobode« za Slovenijo v Ljubljani sklicuje na nedeljo 22. aprila ob pol 9. zjutraj v mesno zborovalno dvorano na magistratu v Ljubljani

IV. REDNI DELEGACIJSKI ZBOR

z dnevnim redom:

1. Otvoritev delegacijskega zbora;
2. verificiranje mandatov;
3. poročilo odbora: a) tajnika,
b) bagajnika;
4. poročilo nadzorstva;
5. sprememba zvezinih pravil;
6. sprememba podružničnih pravil;
7. volitev novega odbora in nadzorstva;
8. slučajnosti.

Udeležbo na občnem zboru imajo vse podružnice, ki so izpolnile vse svoje obveznosti do zveze. Na vsakih sto članov pride en delegat. Začeto število se smatra za polno. Za delegiranje je merodajno število članstva, za katero so posamezne podružnice poravnale pri zvezi vse obveznosti do 1. marca t. l.

Osrednji odbor.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Francè Hrasloj: »Prave podlage« (sicer pa po slovensko: pravega temelja) ne dobite ne od nas ne od nikogar za nobeno ceno, ker je že v notranjosti vsakega posameznega človeka. Mnogo brati — predvsem moderne pesnike, ker mi živimo v današnjem času — mnogo preišljevat, mnogo debatirati, piliti svoj značaj, osvoboditi se tujih vplivov, ker lasna osebnost radi njih trpi (ali ne berete preveč — Aškerca?) itd., to je nekaj zunanjih smernic za tisti »pravi temelj«, bodisi za buržujsko, bodisi še za tako proletarsko poezijo. Vidite torej, da vam drug človek dosti pomagati ne more; vidite, da ste dolžni sam na sebi delati. Kdor je tako nesamostojen, da ne najde za vso isto množino smernic in iz nje svoje smeri, temu bi bilo še celò nepotrebno dajati temeljev. — Ali pa mislite temelje v rimah, verzih, stopicah, kificah itd.? V Breznikovi slovenski slovnici, v zadnjem delu knjige dobite vse, ampak vas opozarjamo, da so vsi

drugi deli važnejši nego ta. Gremo celò tako daleč, da bi vam priporočali pozabiti še fisto o rimah, stopicah itd., kar veste, ker danes zahtevamo svobodnih misli, proste lepote, ne pa na oblikovna kopita izdelanih pesniških čevljev. Rime, stopice in tehnična šara sploh je morda najbolj kriva, da ne morete v fistih dveh poslanih pesmi nikamor. In potem: čemu toliko grmečega navdušenja, prorokovanja, breztelesnih vizij itd.? Tam, kjer prebivate, imate mnogo prilike opazovati proletarsko življenje, ki je povsem drugačno nego v vaših proizvodih. Oglasite se o priliki še kaj.

Slegan Milivoj: Pa je res dobro, če pride čovek že za mlada do takega spoznanja, »da ljubiti ne sme blazno!« Ampak nikakor ji ne dajte, »da bi vas pred svetóm ubija,« če ste še živi! Ker če ostanete pri življenju, se zna še dogoditi, da nam pošljete kakšno boljšo in sprejemljivo pesem, nego sta poslani dve!

—ro—: Porabimo ob priliki, ampak kaj izvirnega bi nas bolj zanimalo nego pa prevodi.

U J.: Prestanite biti začetnik, potem se vam upravičeno ne bo treba skrivati za začetnima črkama. To ni možato, iz poslanega pa je videti, da hočete biti mož. **Postanite mož!**

V. Grašč., Ljublj.: Pišete: »upam, da postanem sodelovalec vašega lista...« Mi ljudi še nočemo obupati!

POPRAVKI.

V 1. številki »Kresa« je med drugimi manjšimi napakami nekaj takih, ki zahtevajo popravek.

Stran 19., Književnost, 1. vrsta: 1923, ne »1913«.

Stran 20., Kronika, 19. vrsta: usmiljenje do fistega sloja itd., ne »od«.

Stran 21., isto, 10. vrsta: **Nakralko: v njegovem značaju.**

Stran 22., Vestnik »Svobode«, 7. vrsta od spodaj: **navdušencev**, ne »navdušluccev«.

Stran 23., isto, 4. vrsta: **ped**, ne »pet«.

Nakupovalna zadruga

za konsumne in produktivne zadruge

r. z. z o. z.

v Ljubljani.

Kupuje in prodaja na veliko kolonialno, materialno blago, galanterijo, železnino in druge industrijske izdelke, žita, moko, mesne izdelke in
————— deželne pridelke. —————

Prevzema zastopstva in komisijski nakup ter prodajo vseh vrst blaga.

Žiro-račun pri Jadranski banki.

Brzozjavni naslov: „NAKUPOVALNA“ Ljubljana.

Telefon interurban štev. 336, 13, 223.

Pisarna: Dunajska cesta štev. 38. BALKAN.

Velika
izbira
nogavic!

A. & E. SKABERNĚ

Specialna trgovina pletenin, trikotaž in perila
Ljubljana, Mestni trg šte. 10